

Vel perfecte artem discant; aut non me-
deantur.

Nam si aliæ peccant artes; tolerabile
certe est:

Hæc vero, nisi sit perfecta, est plena
pericli,

Et sævit, tamquam occulta & domesti-
ca pestis.

Cap. VII.

De embryorum ac sobolis cura.

§. XCIX.

Conjugiorum promotio.

Cum ex civium multitudine, habilitate
atque diligentia reipublicæ potentia atque
felicitas æstimanda sit; illorum vero plures
vel morte naturali, vel intempestiva, ra-
pantur, summi Magistratus cura omni tem-
pore eo directæ sit; ut connubia prolifera
facilitentur, atque parentes, copiosam sci-
tamque sobolem, in reipublicæ emolumen-
tum, bene educantes, quovis modo juven-
tur, variisque oneribus, quantum fieri po-
test, leventur. Hoc eo magis procuran-
dum est, cum hac ratione multa damna
morbique, ex venere vaga oriunda, qui-
bus improvida juvenus sese obiicere solet,
evitantur.

Gravidarum cura.

Gravidis, futuri temporis spem utero gerentibus, magna cura ac reverentia debetur; ne, tamquam animo imbecillæ, timore percellantur, ad iram provocentur, motibus vehementioribus, laboribusque gravioribus periculose obiiciantur, aut externis injuriis officiantur; quoniam ex his causis abortum facile patiuntur. Cum præter ea multum intersit, ut fetus integri ac formosi, non autem monstrosi, nascantur; omnia ostenta a gravidarum oculis removenda, nec valde monstrosis, aut morbo, aspectum tetricum exhibente, laborantibus, sine partis vitiosæ obvelatione, in publicum prodire, licitum sit; hæc enim vehementem nocivamque sensationem, & subsequentem ingratam imaginationem, in gravidis & mente & corpore imbecillis, producant; similisque labes embryonibus quandoque affricatur. A gravioribus operationibus chirurgicis, sectionibus anatomicis, laniationis, & maleficum suppliciiis, gravidæ, in primis sensibiliores minusque aduetae, quoque arcendæ sunt; ne graves intempestivæ curiositatis pœnas pluribus modis dent. Gravidas neque in carcere insalubri detinendas, neque territioni, aut rigorosæ quæstioni sub-

fubiiciendas, & tanto minus afflictivis corporis pœnis ultimove supplicio afficiendas esse, in medicina forensi ulterius declarabitur,

§. CI.

Hebenstreitii Testimonium.

Cel. Jo. Ern. Hebenstreit l. c. sect. I. c. I. §. IV. e conspectu, inquit, publico mutili, distorti monstrosi &c. auferendi, nec talia naturæ libidina spectaculis publicis sistenda sunt. Veluti enim nec humanum quidem est, ex hominum miseriis lucrum capere velle homines; ita periculum omnino fubeft, ne, per phantasiæ (potius sensationis) maternæ efficaciam, nascitura reipublicæ germina corrumpantur; quod superioribus annis Lipsiæ contigit, ut, a viro homine cruribus manco, quem agyrta circumducebat, miserrimum fetum, cruribus quoque mancum, offensa mater pareret. Laudanda est illius, quod penes Athenienses, teste Plutarcho in Lycurgo, fuit instituti ratio, ne ejusmodi ostentis, in publico versari, liceret.

§. CII.

Ex illicito coneubitu gravidæ.

Suspectum utriusque sexus consortium, quantum fieri potest, præcavere, ejusque

occasiones præcidere, tutius meliusque est,
 quam poenis peccantes afficere. Ad illas,
 quæ graviditatis ex concubitu illicito vel
 vago suspectæ sunt, attendendum, & in
 pertinaciter negantibus ventris inspectio ab
 arte peritis suscipienda est; ne poculis abor-
 tivis aliisque scelerosis artibus, quarum ma-
 le feriat homines pleni sunt, embryonem
 excutiant, vel partum clam editum expo-
 nant, aliave ratione negligent, aut violen-
 tas ei manus iniiciant. Recte Tullius Tiro
 apud Gellium in noctibus Atticis l. VII. c.
 III. sensit, summa, inquit, professio stul-
 titiæ est, sceleribus cogitatis non ire obviam;
 sed manere operirique, ut, cum admissa
 & perpetrata fuerint, tum denique, ubi,
 quæ facta sunt, infecta fieri non possunt,
 puniantur. Idem autor l. XII. c. I. qua-
 dam, ait, fraudibus nituntur, ut fetus
 quoque ipsi in corpore suo præcepti obor-
 tiantur. Hoc publica detestatione commu-
 nique odio dignum est, in ipsis hominem
 primordiis, dum fingitur, dum animatur,
 inter ipsas artificis naturæ manus, inter-
 fectum iri.

§. CIII.

Nothorum cura.

Nec una recens natos perimendi via est;
 nam licet vis aperta illis quandoque non in-
 fe-

feratur; haud raro tamen, ex necessaria curationis defectu, lenta morte perunt; idque subinde malitici, sæpius tamen matris, aliorumve qualemcunque curam eorum habentium, paupertati, adscribendum est. Ad miserorum illorum educationem imprægnatores non solum publicitus adigendi sunt; sed etiam, nisi illud sufficere possit, vel fieri nequeat, publica eorum cura habenda est. Ipse matres graviditate, partu, lactatione, aliisque subeundis tenellorum curis, jam satis pœnarum dant; nec aliis eas afficere, plures ab rationes, consultum, sed, ut ad meliores mores redeant, illas adigere, satis est. Monente Cel. Jo. Ern. Hebenfreit l. c. sect. I. c. I. §. IX. postulat tutelam, eaque vehementer indiget, infelix corruptissimarum matrum soboles, cui illæ vel nascituræ, vel nascenti infidias fruunt, mortemque intendunt. Salutaria his consilia opponenda sunt; ne illæ vel pharmacis fetum excutere, vel eundem, postquam clam pepererunt, pessundare, exponere, manuque illata, vel, quod perinde est, neglectu curæ, nascentibus natisque debita, internecione delere possint.

§. CIV.

Legitimæ sobolis cura.

Necessaria quidem ac laudabilis cura est, quæ moribus puerorum formandis impenditur; at sola ad propositum finem obtinendum haud sufficit; sed alia quoque infantum puerorumque tractatione quoque opus est, nimirum ut eorum sanitas vitæque conserventur; ne imbecillis, claudis, aliove modo vitiatis, civibus respública oneretur, suisque idoneis supplementis privetur. Hac de causa, matres, nutrices, aliæque tenellorum curam habentes, probe instruendæ sunt, qua diætæ & regimine recens nati, infantes atque pueri uti debeant, & quomodo ab illis injuriæ externæ, omniaque pericula, arceantur. Respectu lactationis, omnium optimum est, si mammas recens natis ipsæ matres præbent; ubi vero id, ex causa morali vel morbosa, fieri nequeat; nutrices juvenulæ, bonis moribus præditæ atque sanæ, nulloque morbo contagioso v. c. scabie, lue venerea, malis ulceribus &c. infectæ, Medicis in consilium vocatis, quærendæ sunt. Ob solum fluorem nutricis malignum, absentibus adhuc aliis luis venereæ, notis lactentes pessima lue venerea, in tenero corpore citâ incrementa capiente, correptos esse, a me aliquoties observatum, & in actis Acad. Elector. Mōgunt.

gunt. Tom. II. §. CCCCLVI. indicatum
est.

§. CV.

Gellii Testimonium.

A. Gellius l.c. nonne in hac quoque re
inquit, solertia naturæ evidens est, quod
posteaquam sanguis ille, opifex, in pen-
tralibus suis omne hominis corpus finxit,
adventante jam partus tempore, in super-
nas se partes profert, & ad fovenda vitæ
atque lucis rudimenta præsto est, & recens
natis notum & familiarem victum offert?
Quam ob rem non frustra creditum est, si-
cut valeat ad fingendas animi & corporis si-
militudines vis & natura seminis; non se-
cus ad eandem rem lactis quoque ingenia
& proprietates valere. Quæ, malum, igi-
tur ratio est, nobilitatem istam nati modo
hominis, corpusque & animum, benigne
ingenitis primordiis inchoatum, insitivo de-
generique alimento lactis alieni corrumpere;
præsertim si ista, quam ad præbendum lac
adhibetis, improba, si impudica, si temu-
enta est.

§. CVI.

Carcere attentarum infantes.

Rearum, vel de crimine quodam suspec-
tarum, infantes una cum matre in carcere

insalubri, v. c. squalido, frigido, sine periculo detineri nequeunt; sed vel una cum matribus, sufficienter pastis ac potis, in loco salubri servandi sunt. Cel. Jo. Ern. Hebenstreit l. c. sect. I. c. II. §. XXX. si mater, inquit, criminis rea ob morbum, malum victum, carcerisque squalorem, lactis defectu laborat; cum tamen, propter imbecillitatem, ab lactari & jusculis forte nutriri, infans nondum possit, & si similes casus alii eveniunt; tunc eorum qui rem publicam curant, singulare aliquod erga nascentes officium est, ut, si mater soboli mammas præbere haud possit; illa nutrici tradenda sit; qua in re pios atque æquos decet esse iudices; cum matris criminâ insons infantulus ferre, suoque damno expiare, haud debeat.

§. CVII.

Pauperis sobolis cura.

Parentes adeo gravem pauperiem perferentes, ut soboli suo, in primis annona cara, neque necessarium victum, neque amictum, suppeditare possint, a re publica juvandi sunt; ne inevitabili miseria illa pereat, sed in reipublicæ, cui nati sunt, emolumentum conservetur. Hoc jura divina, humana atque politica ab iis, penes quos summa rerum potestas est, nec non
ab

ab iis, qui illorum vices gerunt, omnino exigunt. Optime de republica meriti sunt, qui in infantes expositos, orphanos, aliosque miseros, alendos pecuniam suam, multum ipsis olim, ex divino promisso, lucraturam, collocarunt! Quanto etiam satius est, sumptus tam pio modo impendere, quam argentum atque fortunas suas inutili, minus honesta, quin quandoque impia atque damnosa, ratione dilapidare, profundere, ac perdere.

§. CVIII.

Sectio cæsarea,

Ufu quandoque evenire solet, ut gravidæ, fere vel prorsus transactis graviditatis mensibus, vel a læsione externa aut imorbo confectæ, vel obstetricantium culpa, aut causis partum prorsus impredientibus, sub partus doloribus fatis cedant, & fetus sæpissime adhuc superstes in utero retineatur. Ejusmodi embryones vivos negligere, & una cum matribus mortuis sepelire, tamquam impium, legibus jam dudum prohibitum est; optandumque esset, ne unquam ejusmodi piacula admitterentur. Ex lege Regia XI digest. t. VIII. leg. II. vetitum est, mulierem, quæ prægnans sit, humari, antequam partus ei excindatur, qui contra fecerit, spem animantis cum gravida per-

G s

misse,

misse, videtur. Si igitur tristis ejusmodi casus contigit; a Magistratu semper & ubique procurandum est, ut ab arte peritis sectio cæsarea instituatur, & sic embryo, ut plura exempla docent, reipublicæ conseruetur. Hanc fetum vivum ex matris mortuæ utero excidendi methodum veteribus jam notam usitatamque fuisse, præter legem modo citatam, ex Scipionis Africani, Julii Cæsaris & Manlii exemplis discimus; utpote qui cæsonum nomen ex hac operatione traxerunt. Vid. Cæii Plinii histor. natur. l. VII. c. IX. Christ. Vateri diss. de hominis partu post matris mortem Wittenb. MDC-CXIV. Polyc. Gottl. Schacher progr. de sectione cæsarea in matre sub partu mortua adhuc instituenda, Lips. MDCCXXXI. Quin & in partu per se, ob pelvis vitium &c. impossibili, in vivis sectione cæsarea quandoque opus est. Vid. Cl. Franc. Rosseti tr. de exsectione fetus vivi ex matre viva sine alterutrius vitæ periculo &c. A Casp. Bauhino ex idiomate Gallico in Germanicum translatus & historiis auctus. Francofurti MDCCl. Conallus ô Connel de operationis cæsareæ necessitate ac possibilitate in partu desperato, Lugd. Bat. MDCCl.